

5. <http://kievoblzem.org/int> «Програма використання та охорони земель у Київській області на період 2012–2016 роки».

6. <http://oblstat.kiev.ukrstat.gov.ua/> Головне управління статистики у Київській області, Геополітична характеристика районів Київської області, вся посівна площа (усі категорії господарств).

* * *

Освещены проблемные вопросы исследований трансформационных процессов, происходящих в сфере землепользования административного района (на примере состояния земельных ресурсов районов Киевской области и его изменений на этапе реформирования земельных отношений).

* * *

Problem questions studies of transformation processes in the field of land-use administrative area (for example, the state of the land area of Kiev region and its changes at the stage of land reform).

УДК 332.2

ФРАГМЕНТАЦІЯ ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ: ПОНЯТТЯ, ЗМІСТ, ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ

Попов А.С., кандидат економічних наук, доцент
Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва

Досліджено та охарактеризовано головні причини виникнення фрагментації земель. Визначено позитивний і негативний вплив фрагментації на формування сталого землекористування сільськогосподарських підприємств. Показано зв'язок між фрагментацією й покинутими земельними ділянками.

Постановка проблеми. Недоліки в організаційно-територіальній системі землекористування, масова приватизація та реорганізація сільськогосподарських підприємств за принципом справедливо-го розподілу земель без урахування аспектів їх управління призвели до неефективності й неконкурентоспроможності аграрного сектора економіки. Однією з причин такого становища, зумовлених земельною реформою, є фрагментація сільськогосподарського землекористуван-

ня. Тому постає питання визначення головних причин виникнення фрагментації землекористування та її впливу на формування сталого землекористування сільськогосподарських підприємств.

Аналіз останніх наукових досліджень і публікацій. Проблема фрагментації землекористування, яка стоїть на заваді ефективного розвитку сільських територій, частково висвітлена в працях В.М. Кілочка [1], А.М. Третяка [2], А.М. Шворака [3]. На міжнародному рівні вона до-

сліджується групою провідних спеціалістів, зокрема, Р. Буллардом (Bullard, R.) [4, 5], Т. ван Дійком (van Dijk, T) [6, 7], Р. Діксон-Гофом (Dixon-Gough, R.) [8], Дж. Найрі (Nyiri, J.) [8], Дж. Свінненом (Swinnen, J.) [9], Дж. Томасом (Thomas, J.) [10] та ін.

Метою статті є дослідження головних причин виникнення фрагментації землекористування, її вплив на умови використання сільськогосподарських земель і на розвиток сільськогосподарського виробництва.

Виклад основного матеріалу. Нині проблема фрагментації та її розв'язання, а саме запровадження консолідації земель, має підвищений інтерес й актуальна в усьому світі, як у розвинених країнах, так і в країнах, що розвиваються.

Під фрагментацією землекористування маються на увазі несуміжні земельні ділянки, які належать окремим підприємствам і ними використовуються. Фрагментація землекористування є просторовою проблемою, що стосується таких чинників — розміру землеволодіння; кількості земельних ділянок, які належать до землеволодіння; розміру та форми кожної ділянки; просторового розподілу ділянок і розміру земельних ділянок при розподілі [11].

Як свідчить практика, основні земельні реформи будь-якої країни світу в переважній більшості завжди проводилися із запізненням та не завершувалися успішно на всі 100%. Головною метою усіх земельних реформ були справедливий розподіл і надання сільськогосподарських земель у власність. Так, у 90-х роках минулого століття значна увага приділялася приватизації, реституції, реєстрації земель та розвитку кадастрових систем. Одним із наслідків приватизації й реституції земель,

що проводилися при здійсненні земельної реформи в Центральній і Східній Європі, є фрагментація землекористування.

Так, після проведення земельних реформ у країнах Європи сформувалися сільськогосподарські підприємства із середнім розміром землеволодіння від 4,3 га у Греції (4,2 в Україні) та 7,4 га в Італії до 24 га у Франції й Німеччині й понад 65 га у Великій Британії. Якщо проаналізувати зайнятість населення в сільському господарстві, то цей показник коливається від 2% у Великій Британії до 29% у Греції.

Отже, фрагментація землекористування призводить до подрібнення земель, яке пов'язано з виникненням великої кількості власників і земельних ділянок, де одна земельна ділянка може знаходитися у власності кількох осіб з однаковими частками або один землевласник володіє багатьма земельними ділянками. Така ситуація може ускладнитися тоді, коли частки кожного співвласника земельної ділянки занадто малі для ведення сільського господарства чи коли земельні ділянки малі за розміром і дуже віддалені одна від одної. Причини такого становища — роздержавлення земель і надання їх у власність та надання земельної ділянки у спадщину більш як одній особі [8, 9]. Можна стверджувати, що фрагментація земель і спільна/сумісна власність на земельні ділянки сільськогосподарського призначення є однією з проблем розвитку земельних відносин.

Площі населених пунктів, особливо великих міст, розширюються одночасно з розвитком інфраструктури, що супроводжується будівництвом лінійних об'єктів, як правило, за рахунок земель сільськогосподарського призначення, а це також призводить до фрагментації землекористування.

Досліджуючи фрагментацію землекористування, слід мати на увазі, що вона стосується як територіального розподілу останніх (фізичних характеристик), так і земельно-правових відносин, тим самим зумовлюючи складність розв'язання питань. Отже, фрагментацію треба розглядати на різних рівнях залежно від того, що приймається за «цілісність». За цим принципом виділяють чотири типи фрагментації землекористування: фрагментація прав власності на землю, фрагментація земельних ділянок/землеволодіння, фрагментація землекористування ферми/сільгоспідприємства, а також відокремлення володіння від користування землею.

Після аналізу зарубіжної літератури [12–22] і проведених реформ у країнах Європи можна виділити такі причини фрагментації землекористування:

Закони та традиції щодо успадкування. Законодавча база стосовно успадкування й існуючі традиції можуть сприяти фрагментації земель, оскільки землевласники ділять свої земельні ділянки або купують їх для справедливого розподілу власності між їхнім спадкоємцями. Звісно, що на законодавчому рівні з метою запобігання поділу та подрібненню можна обмежити кількість допустимих спадкоємців до одного, але це може призвести до менш справедливого розподілу власності.

Земельна реформа. Політика проведення земельної реформи, яка спрямована на розширення прав орендарів і на нерозв'язання проблем щодо самовільного зайняття великих за площею земельних ділянок, може сприяти поділу й фрагментації земель.

Обмеженість землі у просторі та збільшення густоти населення. Пропозиція на землю нееластична, тому це призводить

до фрагментації, бо фермери або сільгоспідприємства прагнуть розширити площі своїх землеволодінь (землекористувань) і змушені погоджуватися на будь-які земельні ділянки, які знаходяться в межах доступної відстані від господарського центру.

Ринок земель. Деякі вчені стверджують, що активний ринок земель лише сприяє фрагментації, даючи право землевласникам купувати додаткові земельні ділянки для приєднання їх до існуючого землеволодіння.

Недосконалість ринку земель. Закони, що забороняють будь-які угоди із землею, або інші фактори, що роблять операції із землею занадто складними чи дорогими, можуть перешкоджати проведенню консолідації земель.

Недосконалість кредитного ринку. Неможливість одержання кредитів фермерами та керівниками сільгоспідприємств перешкоджає фінансуванню з метою придбання великої кількості землі/земельних ділянок або для об'єднання фрагментованих землеволодінь.

Справедливий розподіл земель. Прагнення до справедливого розподілу земель у межах адміністративно-територіальної одиниці або громади (в Україні це стосується проведення розпаювання) сприяє поділу та подрібненню земельних масивів.

Ліквідація системи колективної/загальної форми власності. Система форм власності інколи руйнується під впливом збільшення чисельності населення та дефіциту земель, що призводить також до фрагментації.

Природні особливості. Природні особливості того чи іншого регіону можуть обмежити межі земельних ділянок, наприклад, лінійні водні об'єкти (річки, струмки) або великі стави, ставки, болота тощо.

За відсутності значних орних ділянок сільгоспвиробники змушені купувати/орендувати фрагментовані землеволодіння з метою збільшення площ господарств.

Вищенаведені причини виникнення фрагментації земель є «зовнішніми», тобто такими, які залежать від політичних, правових, економічних, соціальних, екологічних і культурних чинників, а не від діяльності приватних землевласників (землекористувачів).

Наслідки від фрагментації земель часто об'єднуються у дві основні групи: перша — це причини, що призводять до неефективного використання земель або до виробничих втрат, а друга — причини, які перешкоджають модернізації сільського господарства.

До причин, що зумовлюють неефективне використання земель або виробничі втрати, відносять:

Неефективне управління фермерським господарством/сільгосппідприємством. Управління та контроль несуміжних земельних ділянок може бути більш складним і трудомістким, ніж управління та нагляд за єдиним земельним масивом.

Збільшення відстаней між земельними ділянками. Якщо землеволодіння/землекористування сільгосппідприємств знаходяться далеко одне від одного, то значно збільшуються і транспортні витрати та час, пов'язаний з обробіткою цих земель, що може призводити до зменшення і втрат сільськогосподарського виробництва.

Неефективне або нераціональне використання праці. Робота на несуміжних ділянках спричиняє неефективні затрати праці, оскільки сільгоспробітники змушені їздити з однієї ділянки на іншу.

Втрата придатних для використання земель. Малі за розміром, розкидані землеволодіння/землекористування потребу-

ють більше земель для встановлення їхніх меж, розміщення доріг та інших об'єктів, що призводить до втрати орних земель.

Збільшення витрат на охорону. Вартість забезпечення охорони землеволодіння/землекористувань, далеко розташованих між собою, вища, ніж витрати на охорону одного земельного масиву або сусідньої земельної ділянки.

До причин, що гальмують модернізацію сільського господарства, можна віднести:

Перешкоджання економії. Сільгоспвиробник, який використовує кілька відокремлених земельних ділянок замість однієї великої, не може досягнути економії коштів за рахунок використання сучасної сільгосптехніки. Як правило, рентабельніші сільськогосподарські культури потребують великих за площею цілісних земельних масивів.

Гальмування процесу кредитування сільгоспвиробників. Банки іноді неохоче беруть як заставу невеликі за розміром і відокремлені землеволодіння, що перешкоджає одержанню сільгоспвиробниками кредитів для інвестування в модернізацію своїх господарств.

Перешкоджання розвитку інфраструктури. Наявність невеликих відокремлених земельних ділянок не сприяє розвитку транспортної мережі, зв'язку, будівництву меліоративних систем та інших об'єктів інфраструктури.

Обмежена механізація. Маленькі й неправильної форми земельні ділянки важко або неможливо обробляти з використанням механізації.

Перешкоджання збереженню ґрунтів. Збереження ґрунтів навряд чи буде забезпечене на кількох несуміжних земельних ділянках.

Перешкоджання використанню сучасних засобів. Якщо земельні ділянки

занадто малі й відокремлені одна від одної, застосування деяких мінеральних та органічних добрив, інсектицидів є непрактичним і неефективним.

Перешкоджання плануванню сільгоспвиробництва. За умови великої кількості невеликих земельних ділянок та сільгоспвиробників ускладнюється планування сільськогосподарського виробництва.

Поряд із низкою недоліків від існуючої фрагментації сільськогосподарських земель їй притаманні й деякі переваги, а саме:

фрагментація надає фермерам/сільгосппідприємствам доступ до ділянок різної якості (неоднакові якість ґрунту, експозиція та крутість схилу, мікрокліматичні умови, доступність води, доріг тощо);

можливість зменшення ризику від неврожаю у результаті локалізації різного роду небезпек, таких як мікрозміна клімату, несприятливі погодні умови, наявність шкідників, хвороб, пожеж та ін.;

полегшує розміщення полів сівозмін і можливість залишення деяких земель під паром;

окремі земельні ділянки/масиви легше надати у спадщину кільком членам сім'ї;

у випадках, коли неможливо застосувати найману працю, легше обробляти кілька земельних ділянок/масивів із використанням сімейної праці.

Звісно, що вищенаведені переваги фрагментації можуть стосуватися лише окремого регіону або окремих фермерів/сільгосппідприємств. Але якщо ці переваги не мають локального характеру, то у такому разі фрагментація землекористування буде тільки збільшуватися.

Усі недоліки та переваги від фрагментації нами були об'єднані й узагальнені в таблиці 1.

Підсумовуючи вищесказане, можна стверджувати, що фрагментація земель пов'язана з кількістю оброблюваних земельних ділянок, а це, як правило, призводить до економічних втрат від зниження продуктивності сільського господарства, неможливості належного управління земельними ресурсами та сталого розвитку сільського господарства.

У країнах Європи зменшуються площі сільськогосподарських земель і земель неприбуткових сільгосппідприємств у результаті переведення цих угідь у більш економічно вигідні земельні вгіддя, а саме лісові землі та землі населених пунктів [12]. В інших державах світу ліси вирубувалися з метою надання земель для ведення сільського господарства і часто це відбувалося на бідних ґрунтах. Як наслідок через деякий час ці землі були занедбані з причини неспроможності ґрунтів забезпечувати необхідними поживними речовинами сільськогосподарські культури при їх вирощуванні. По всій Європі відмова від земель була пришвидшена виходом на пенсію старого покоління традиційних фермерів і міграцією молодого покоління в міські райони. Відмова від земель викликана такими причинами, як: фізичні характеристики (рельєф, якість ґрунту й клімат), соціальні питання, відсутність коштів, залучення молодих людей до міських центрів, структура господарств (розмір господарств, землеволодіння/землекористування, можливість доступу до землі).

Отже, можна стверджувати, що існує прямий зв'язок між фрагментованими й покинутими землями [4]. У сільській місцевості роздроблені землі (земельні ділянки) можуть не використовуватися з різних причин, але головною є неможливість об-

1. Недоліки та переваги фрагментації землекористування

Переваги від фрагментації землекористування		Недоліки від фрагментації землекористування	
для приватного сектора	для державного сектора	для приватного сектора	для державного сектора
<i>Переваги/недоліки, що виявляються відразу</i>			
Зменшення ризику від: погодних умов хвороб шкідників. Запровадження гнучких і різноманітних сівозмін. Широкі можливості застосування сезонної робочої сили	Рівність при розподілі земель. Забезпечення продовольчої безпеки	Збільшення витрат. Необхідно більше робочої сили. Зменшення площ орних земель. Ускладнений доступ до земельних ділянок	Менше трудових ресурсів для інших галузей виробництва. Великі операційні витрати при використанні землі як застави
<i>Переваги/недоліки у довгостроковій перспективі</i>			
Сприятливі умови для усадкування. Розміри ділянок "зручніші" для купівлі, продажу, застави	Збільшення біорізноманіття. Зменшення поширення хвороб	Збільшення земельних спорів. Ускладнення меліорації. Ускладнення агротехнічних прийомів. Ускладнене застосування сучасних технологій	Ускладнене планування використання земель. Ускладнене планування економічного зонування. Сучасні технології впроваджуються із запізненням. Несвоєчасне застосування агротехнічних прийомів

робляти невеликі за розміром і часто недоступні земельні ділянки. З іншого боку, консолідовані землі (земельні ділянки) з багатьох причин також можуть бути покинутими. У таблиці 2 наводяться негативні й позитивні результати від фрагментованих і занедбаних земельних ділянок.

Аналізуючи таблицю 2, можна зазначити, що негативні наслідки найімовірніше проявляться впродовж короткого періоду, тоді як позитивний вплив — у довгостроковій перспективі. Наприклад, на відновлення занедбаних (покинутих) земель і приведення їх до належного стану може знадобитися кілька десятиріч та потребуватиме значних капіталовкладень. Звісно, що існує дуже багато політичних, економічних і соціальних причин, які змушують власників земельних ділянок відмовлятися від їх використання й ці причини мають

регіональний характер. Так, на сільських територіях причинами можуть бути:

- малі за розміром земельні ділянки;
- фрагментація землекористування;
- далекоземелля;
- відсутність (належної) шляхової мережі;
- земельні ділянки неправильної форми;
- міграція сільського населення до міст;
- недоброякісні землі;
- незадовільна інфраструктура сільськогосподарського виробництва;
- ведення сільського господарства неприбуткове;
- неефективний механізм субсидювання та недостатній розмір інвестицій із боку держави;
- незаінтересованість молодого покоління у продовженні сімейних фермерських традицій;

2. Зв'язок між фрагментованими і покинутими землями, їхні переваги та недоліки

Недоліки від		Переваги від	
покинутих земель	фрагментації земель	покинутих земель	фрагментації земель
Запущений ландшафт. Покинуті будівлі. Небезпека для здоров'я. Забруднення території. Розвиток ерозії. Забур'янення земель. Запущені промислові комплекси	Збільшення меж. Забур'янення земель. Збільшення шкідників. Покинуті господарські будівлі/двори. Невеликі площі орних земель. Відмова від великогабаритної сільгосптехніки	Поліпшення стану фауни. Поліпшення стану флори. Природне відновлення. Утворення природних ландшафтів	Поліпшення стану фауни. Поліпшення стану флори. Зменшення ризику. Зменшення ерозії. Відновлення родючості ґрунтів

неподільність власності (земельної ділянки);

неефективний розподіл земель.

Негативні наслідки від фрагментації земель відчуються відразу, ще до відмови від використання земельних ділянок. Головною причиною, як це вже наголошувалося раніше, є неможливість запровадження раціонального, ефективного, економічно доцільного використання малих за площею земельних ділянок через їх відокремленість одна від одної, збільшення відстаней між ними, неможливе використання сучасної сільськогосподарської техніки тощо. За таких умов із часом землевласники змушені припинити будь-яку діяльність на цих землях, що і призводить до зростання площ покинутих земель. Така ситуація спостерігається в основному на сільських територіях. Особливо це стосується сільськогосподарських земель, які примикають до міст. Так, землевласники, що покинули свої земельні ділянки, переїжджають до населених пунктів. Це спостерігається у Центральній Європі, де сільськогосподарські землі дуже фрагментовані (відокремлені), що перешкоджає веденню ефективного товарного сільськогосподарського виробництва [6].

Довгостроковий позитивний ефект від покинутих і відокремлених земель дає змогу збільшити популяцію різних видів тваринного та рослинного світу, а також поліпшити загальний стан навколишнього середовища й екологію цих територій [5].

Висновки. Фрагментація землекористування забезпечує диверсифікацію сільськогосподарського виробництва, менший ризик ерозії ґрунтів, захист від несприятливих погодних умов, зменшення ризику від неврожаю. Але з іншого боку вона є перешкодою одержання кредитів, використання сучасної сільгосптехніки, розвитку інфраструктури та ведення великотоварного сільськогосподарського виробництва.

Головна особливість фрагментації сільськогосподарського землекористування — невідповідність між існуючою законодавчою базою щодо регулювання земельних відносин і сучасним станом використання земель. Отже, можна стверджувати, що фрагментація землекористування є негативним явищем, яке перешкоджає досягненню сталого розвитку сільських територій та сталого рівня життя сільського населення. Особливо це стосується країн із перехідною економікою. Тому не випадково, що Продовольча та Сільськогосподарська асоціація Об'єднаних Націй (Food and

Agriculture Organization of the United Nations) віднесла консолідацію земель до найвищих пріоритетів країн усього світу.

Таким чином, нині існує необхідність здійснення «другої хвилі» земельної реформи, яка має бути спрямована на раціоналізацію сільських територій через інструменти управління земельними ресурсами, одним з яких є консолідація

фрагментованих сільськогосподарських земель.

Дослідження проводилися в рамках впровадження проекту TEMPUS «Розвиток освіти у питаннях управління земельними ресурсами в Македонії та Україні», одним із завдань якого є розв'язання проблем консолідації земель у сучасних умовах ринкових земельних відносин.

Список літератури

1. Кілочко В.М. Земельна реформа і необхідність консолідації земель у сільському господарстві / В.М. Кілочко // Землеустрій і кадастр. — 2009. — № 2. — С. 18–20.
2. Третьяк А.М. Теоретичні основи землеустрою / А.М. Третьяк. — К. : Ін-т землеустрою УААН, 2002. — С. 45.
3. Шворак А.М. Теоретичні основи консолідації земель: зміст, мета, завдання, принципи / А.М. Шворак // Землеустрій і кадастр. — 2008. — № 4. — С. 11–13.
4. Bullard, R.K. A comparison between the impact of abandoned and fragmented land, Federation Internationale des Geometres : XVII International Congress / R.K. Bullard. — Sofia, Bulgaria, Invited Paper. — 1983. — #704.3. — P. 1–9.
5. Bullard R.K. Reclamation of Abandoned Land Leading to Sustainable Development, In: Dixon-Gough, R.W. (ed.), Land Reform and Sustainable Development / R.K. Bullard. — Aldershot, Ashgate Publishing Ltd., 1999. — P. 287–300.
6. Van Dijk, T. Scenarios of Central European land fragmentation / T. van Dijk // Land Use Policy. — 2002. — # 20. — P. 149–158.
7. Van Dijk, T. Dealing with Central European Land Fragmentation / T. van Dijk // Doctoral Thesis. — The Netherlands: Technical University of Delft. — 2003.
8. Nyiri, J. Conceptions of rural planning following land privatisation in Hungary. In: Dixon-Gough, R.W., (ed.), Land Reform and Sustainable Development / J. Nyiri, R.W. Dixon-Gough. — Aldershot: Ashgate Publishing Ltd., 1999. — P. 138–159.
9. Swinnen, J. (ed.). Policy and Institutional Reform in Central European Agriculture / J. Swinnen. — Avebury: Aldershot, 1994.
10. Thomas, J. Property rights, land fragmentation and the emerging structure of agriculture in Central and Eastern European countries / J. Thomas — Vol. 3, No. 2, 2006. — P. 225–275.
11. King, R.L. Land fragmentation: notes on a fundamental rural spatial problem, Progress in Human Geography / R.L. King, S. Burton. — 1982. — # 6(4). — P. 475–494.
12. Briggs, D. Rural land-use change in Europe. In: Whitby, M. & Ollershaw, J., Land Use and the European Environment / D. Briggs, B. Wyatt. — London: Belhaven Press, 1988. — P. 7–25.
13. The Economics of Farm Fragmentation: Evidence from Ghana and Rwanda, 4 The World Bank Economic Review / [Blarel, Benoit, Peter Hazell et al.]. — 1992. — P. 223.
14. McPherson, Malcolm F. Land Fragmentation in Agriculture: Adverse? Beneficial? And for Whom?, Development Discussion Paper / Malcolm F. McPherson. — Harvard Institute of International Development, 1993. — #145.
15. FAO. The Effects of Land Tenure and Fragmentation on Farm Holdings on Agricultural Development, Committee on Agriculture, Ninth Session, Rome, Food and Agricultural Organisation of the United Nations. — Rome, Italy. — 1987.
16. King, R.L.. An Introduction to the Geography of Land Fragmentation and Consolidation / R.L. King, S.P. Burton. — Occasional Paper: Leicester University Geography Department, 1981. — # 8.
17. Shaw, D. The problem of land fragmentation in the Mediterranean area. A case study / D. Shaw // Geographical Review. — 1963. — #53(1). — P. 40–51.

18. Bentley, W. Economic and ecological approaches to land fragmentation: In defence of a muchmaligned phenomenon / W. Bentley // Annual Review of Anthropology. — 1987. — #16. — P. 31–67.

19. Tan, S. Land fragmentation and its driving forces in China / S. Tan, N. Heerink, F. Qu // Land Use Policy. — 2006. — #23. — P. 272–285.

20. Van Hung, P. The economics of land fragmentation in the North Vietnam / P. Van Hung, G. MacAulay, S. Marsh // . — The Australian Journal of Agricultural and Resource Economics, 2007. — #51. — P. 195–211.

21. Jacoby, E.H. Man and Land —The Fundamental Issue in Development / E.H. Jacoby, C.F. Jacoby // London Andre Deutsch, 1971.

22. Van Hung, MacAulay. The Economics of Land Fragmentation in the north of Vietnam / MacAulay van Hung. — The University of Sydney, 2006.

* * *

Исследованы и охарактеризованы главные причины возникновения фрагментации земель. Определено положительное и отрицательное влияние фрагментации на формирование устойчивого землепользования сельскохозяйственных предприятий. Показана связь между фрагментацией и покинутыми земельными участками.

* * *

Investigated and characterized the major causes of land fragmentation. There is a positive and negative effects of fragmentation on the formation of a sustainable land use of agricultural enterprises. Shows the relationship between fragmentation and abandoned land.

УДК 332.331:631.41

ЕКОЛОГО–ТЕХНОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОСТІ СІЛЬСЬКО– ГОСПОДАРСЬКОГО ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ У РИНКОВИХ УМОВАХ

Барвінський А.В., кандидат сільськогосподарських наук, доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України

Проаналізовано еколого-технологічні проблеми сільськогосподарського землекористування у ринкових умовах (на прикладі Київського регіону). Обґрунтовано алгоритм підвищення екологічної стійкості ґрунтового покриву як основи збалансованого розвитку сучасних агроформувань.

Постановка проблеми. Неодмінною умовою забезпечення продовольчої безпеки країни є стабільний розвиток та ефективне функціонування її агропромис-

лового комплексу [11], що можливо лише на основі раціонального використання й охорони земель, збереження та підвищення родючості ґрунтів, оскільки в аграрному